

МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ ЯК СКЛАДОВА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО АСПЕКТУ

О.В.Березовська, Л.В. Власенко

Україна, Київ, Національний Університет Харчових Технологій

Considered in this article are the using authentic English films at English lessons as one of the possible way for the development of verbal etiquette. Also we consider the importance of authentic films to make the acquaintance with the culture of the English-speaking countries.

У вищих навчальних закладах України здійснюється підготовка фахівців, які б могли співпрацювати з іноземними партнерами. На кожному занятті не повинні залишатися осторонь такі важливі аспекти, як культура мовлення і мовленнєвий етикет. Культура мовлення – це ступінь відповідності мови нормам літературної мови. Мовленнєвий етикет – це правила мовлення. Якщо етикет – це правила поведінки в суспільстві, у відповідності з соціальними вимогами, то мовленнєвий етикет можна визначити як правила, які регулюють правила мовленнєвої поведінки. Етикет регулює складний вибір засобу, який є найбільш доречним для певної особи, для його конкретного адресата, в даному конкретному випадку, в певній ситуації і обставинах спілкування. Мовленнєвий етикет вербально обслуговує етикет поведінки і складає широку галузь стереотипів спілкування, які застосовуються у вербальних ситуаціях, так і вузьку галузь стереотипів в межах привертання уваги, звертання, привітання, знайомства, прощання, вітання, побажання, подяки, вибачення, прохання, запрошення, поради, пропозиції, співчуття, компліментів, похвали і деякі інші. Все це є необхідним при спілкуванні, розмовах по телефону, переговорах, при укладанні контрактів, угод та інших ділових документів, написанні ділових листів, оформленні різних ділових документів. Через те, що фрази мовленнєвого етикету повторюються численну кількість разів в стереотипних, сталих виразах, формулах спілкування, які мовець не будує кожного разу, коли їх треба вжити, а використовує готові, які відклалися в мовній свідомості. У вузькому розумінні, мовленнєвий етикет у вузькому розумінні, - це національно-специфічні правила мовленнєвої поведінки, які застосовуються в ситуаціях вступу у контакт і підтримки спілкування в обраній тональності відповідно до обставин спілкування, соціальним ознакам комунікантов і характеру їх взаємовідносин.

Мова - це продукт культури. Використання в суспільстві мови відображає загальну культуру населення. Водночас мова є частиною культури. Будь-який прояв людської культури, як і культура загалом, може бути розглянутий як культура спілкування.

Сучасна концепція іншомовної освіти будується на інтегрованому навчанні мови та культури країн, мова яких вивчається, на діалозі рідної та іноземної культури. Головна мета такої освіти – навчання мови через культуру. Культури через мову. Соціокультурний компонент посідає важливе місце в навчанні іноземної мови. Він передбачає ознайомлення студентів з культурно-побутовими особливостями, манерою спілкування, нормами комунікативної поведінки та етикету. Мовленнєвий етикет є складовою соціокультурного аспекту. Якщо ми говоримо про мовленнєвий етикет як про систему стандартних словесних формул, які вживаються у повсякденних ситуаціях: вітання, прощання, вибачення, прохання тощо, то необхідно зазначити, що саме в мовленнєвому етикеті найповнішою мірою виявляється стан мовної культури, етичної орієнтації між людьми. Мовленнєвий етикет є невід’ємною складовою культури будь-якого народу, він є визначальним елементом вияву поваги до співрозмовника.

Під комунікацією науковці розуміють мовленнєву практику, вербальну поведінку, використання мовних одиниць в мовленні. Комунікативність - це здатність людей спілкуватися між собою для розв’язання життєвих проблем, що зумовлює активне використання засобів мови з метою спілкування. Чому, що, де, як говорять, яке значення надається окремим словам і виразам в залежності від конкретних обставин, - все це регулюється комунікативною компетенцією. Мінімальною комунікативною одиницею є мовленнєва дія. Ця одиниця спілкування характеризується тим, що вона завжди залежить від комунікативної ситуації. Комунікативна ситуація - це сукупність конкретних екстралінгвістичних факторів, які спонукають людину до мовної комунікації й визначають її мовленнєву поведінку. До цього можна додати і невербальні засоби комунікації – жести, міміку, тональні й фонаційні особливості. Студенти зтикаються з соціокультурним оточенням у фільмі, а також з мовою повсякденного спілкування. Це допомагає збагатити кругозір студентів та формувати їх мовленнєвий етикет. Вони вчаться обирати необхідні для конкретної ситуації, контексту, відносин мовленнєві формули-кліше.

Викладацький досвід доводить, що використання художніх фільмів є досить популярним як серед тих, хто вивчає іноземні мови, так і серед викладачів. Кінофільм у викладанні іноземної мови використовується для навчання аудіюванню, створення динамічної наочності в процесі навчання і практики іноземного спілкування, створення ситуацій такого спілкування на занятті та формування аудіовізуальної сфери вивчення іноземної мови.

Щодо лінгвістичного боку, то розуміння фільму полегшується тим, що воно супроводжується візуальним контекстом. Але повну соціальну картину і повне

розуміння дає нам поєднання лінгвістичних і візуальних факторів. Перегляд фільмів дає можливість відчувати справжнє мовне оточення. При виборі фільму потрібно продумати лінгвістичний і концептуальний контекст, а також врахувати їх захоплення і вподобання, а також тривалість фільму. Без субтитрів можливо переглядати фільм зі студентами, які мають рівень не нижче pre-intermediate.

. Довгі фільми потрібно ділити на частини, даючи до кожної частини завдання перед фільмом і після його перегляду.

Робота з фільмом передбачає три етапи:

- 1) переддемонстраційний;
- 2) демонстраційний;
- 3) післядемонстраційний.

На переддемонстраційному етапі знімаються всі мовні труднощі та пропонуються передфільмові орієнтири: питання щодо змісту, завдання щодо подальшого переказу змісту, завдання на визначення послідовності і динаміки поведінки героїв фільму і характеристику інформації.

На післядемонстраційному етапі перевіряється ефективність в процесі перегляду фільму запропонованих на переддемонстраційному етапі орієнтирів сприйняття фільму студентами, а також здійснюється контроль розуміння змісту і використаних у фільмі мовних і мовленнєвих засобів.

Застосування телебачення в навчанні усного іноземного мовлення є можливим і доречним для активізації мовленнєвої діяльності студентів, створення об'ємних ситуацій стимулювання їх спілкування іноземною мовою та вдосконалення засвоєння студентами іноземної мови як основного комунікативного засобу в запропонованих обставинах.

Перелік посилань

1. *Savignon, S.J. Communicative Competence Theory and Classroom Practice. McGraw-Hill, 1997. P. 272.*
2. *Brown, H.D. Principles of Language Learning and Teaching. Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1987.*
3. *Chomsky, N. Aspects of the Theory of Syntax. Boston: MIT Press, 1965.*
4. *Елизарова Г.В. Культура и обучение иностранным языкам. СПб., 2001. С. 6-7.*